

‘Actualisatie natuurtoets

Camping Boerendijk, Gieterveen’

*Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden
in het kader van natuurwet- en regelgeving*

Colofon

Titel: **'Actualisatie natuurtoets Camping Boerendijk, Gieterveen'**

Subtitel: Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving

Projectcode: 09-338

Status: Concept rapport

Datum: 12 april 2010

Auteur: M. A. (Martin) Heinen

Veldonderzoek: E. (Erwin) Goutbeek

Eindredactie: I. (Iwan) Veeman

Opdrachtgever: Buro Vijn

Contactpersoon: De heer R. Beugels

EcoGroen Advies BV

Postbus 625

8000 AP Zwolle

T: 038 423 64 64

F: 038 423 64 65

I: www.ecogroen.nl

© EcoGroen Advies (2010)

Alles uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt mits onder vermelding van de bron:

Heinen, M.A. (2010). 'Actualisatie natuurtoets Camping Boerendijk, Gieterveen'; Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport 09-338. EcoGroen Advies, Zwolle.

Inhoud

Samenvatting en conclusies

1	Inleiding	1
1.1	Aanleiding en doelstelling	1
1.2	Situatie.....	1
1.3	Algemene opzet	2
2	Gebiedsgericht natuurbeleid	3
2.1	Inleiding	3
2.2	Natuurbeschermingswet.....	3
2.3	Nota Ruimte.....	4
3	Flora en fauna van het onderzoeksgebied	5
3.1	Methode	5
3.2	Flora	5
3.3	Zoogdieren	5
3.4	Broedvogels.....	6
3.5	Amfibieën	7
3.6	Overige soorten.....	7
4	Geraadpleegde bronnen.....	8

Bijlage

I	Wettelijk kader
---------	-----------------

Samenvatting en conclusies

Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Buro Vijn (contactpersoon de heer R. Beugels) heeft EcoGroen Advies BV een actualisatie van een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de realisatie van een kleinschalige camping in Gieterveen. In 2006 heeft EcoGroen Advies ook een quickscan natuurtoets uitgevoerd. De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet in conflict zijn met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

Gebiedsgericht natuurbeleid

Op basis van de aard van de ruimtelijke ingrepen kan geconcludeerd worden dat deze geen negatieve effecten hebben op de in de omgeving aanwezige Natura 2000 - gebieden, Beschermde Natuurmonumenten en de Ecologische Hoofdstructuur.

Aangetroffen en te verwachten soorten

Het plangebied betreft een agrarisch perceel ter hoogte van Boerendijk13 in Gieterveen. Het perceel is ca. 1,2 hectare groot en bestaat uit gemaaid grasland. Onderstaand worden de bevindingen kort weergegeven:

- In de rand van het plangebied is in 2006 de laag beschermde Gewone vogelmelk aangetroffen. Overige beschermde planten of soorten van de Rode Lijst zijn niet aangetroffen en niet te verwachten;
- In de aanwezige bomen langs het plangebied zijn geen potentieel geschikte vaste verblijfplaatsen voor vleermuizen aangetroffen. De voorgenomen plannen hebben geen nadelige gevolgen op vlieg- en/of jachtroutes en foeragerende vleermuizen;
- In het plangebied zijn geen verblijfplaatsen van middelhoog beschermde zoogdiersoorten aangetroffen of te verwachten. Verspreid in het plangebied zijn wel vaste verblijfplaatsen van enkele algemeen voorkomende, laag beschermde zoogdiersoorten te verwachten;
- In het plangebied en directe omgeving zijn geen nesten aanwezig van broedvogels met jaarrond beschermde nesten. Het gebied is mogelijk wel geschikt voor Scholekster, Kievit, Wilde eend en Meerkoet. Dit zijn soorten waarvan de nestplaats alleen tijdens het broedseizoen beschermd is;
- Voortplanting en overwintering van laag beschermde amfibieënsoorten als Bruine kikker, Gewone pad, Bastaardkikker en Meerkikker is te verwachten in de watergangen langs de randen van het plangebied en in ruigtes en jonge beplantingsstroken;
- Er zijn geen reptielen, beschermde ongewervelden en beschermde vissen aangetoond of te verwachten.

Ontheffing en compenserende en mitigerende maatregelen

- De voorgenomen plannen zullen geen negatieve effecten hebben op middelhoog en strikt beschermde soorten en op vogelsoorten met een jaarrond beschermde nestplaats. Een ontheffing in het kader van de Flora- en faunawet is zodoende niet aan de orde;
- Werkzaamheden die broedbiotopen van aanwezige vogels verstoren of beschadigen dienen te allen tijde te worden voorkomen. Dit is voor de meeste soorten mogelijk door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten in de periode voor half maart en na half juli. Overigens wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd, maar is het van belang of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum;
- Het verdient aanbeveling om werkzaamheden - vanuit het oogpunt van amfibieën - bij voorkeur buiten de overwinteringsperiode (half november - februari/maart) uit te voeren. De minst schadelijke periode, ook voor kleine zoogdieren, is september-oktober.

1 Inleiding

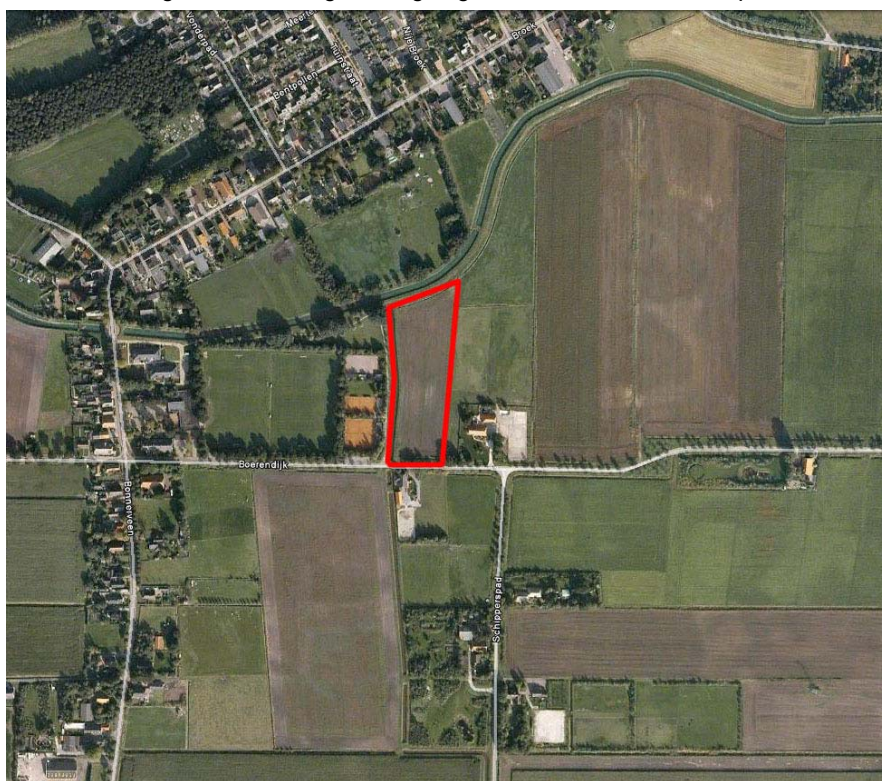
1.1 Aanleiding en doelstelling

In opdracht van Buro Vijn (contactpersoon de heer R. Beugels) heeft EcoGroen Advies BV een actualisatie van een natuurtoets uitgevoerd ten behoeve van de realisatie van een kleinschalige camping in Gieterveen. In 2006 heeft EcoGroen Advies ook een quickscan natuurtoets uitgevoerd (Van den Brandhof & Wallink 2006). De verzamelde veldgegevens zijn beperkt houdbaar en in juridisch opzicht zijn er verschillende wijzigingen geweest in de afgelopen jaren. Dit heeft geleid tot de opzet van een nieuw rapport met actuele veldgegevens.

De Flora- en faunawet en de Natuurbeschermingswet verplichten vooraf te toetsen of ruimtelijke ingrepen of activiteiten niet conflicteren met aanwezige beschermde plant- en diersoorten en habitats. In het voorliggende onderzoek worden, ten behoeve van een herziening van het bestemmingsplan, de consequenties in beeld gebracht van de ruimtelijke ingrepen en vindt toetsing plaats aan de Flora- en faunawet en vigerend gebiedsgericht natuurbeleid.

1.2 Situatie

Het plangebied (zie figuur 1) betreft een agrarisch perceel ter hoogte van Boerendijk 13 in Gieterveen. Het perceel is ca. 1,2 hectare groot en bestaat uit gemaaid grasland. Aan de westzijde is een sportterrein gelegen dat wordt gescheiden van het plangebied door een watergang en een weg. Ten oosten ligt landbouwgrond, gescheiden door een beperkt watervoerende watergang. Ten noorden van het perceel loopt 'De Beek'. Op het terrein zal een beheerderswoning, toiletgebouw en een berging gerealiseerd worden. Het terrein wordt omzoomd door een beplantingsstrook van inheems materiaal. Circa 200 meter verder ligt een kanosteiger, aangelegd door het Recreatieschap Drenthe.

Figuur 1: Luchtfoto met de globale ligging van het onderzoeksgebied aangegeven met een rode lijn. (Bron: Google Earth).

1.3 Algemene opzet

Voorliggende ecologische beoordeling is gebaseerd op één veldbezoek op 16 maart 2010 en bekende verspreidingsgegevens (zie Hoofdstuk 4 Geraadpleegde bronnen).

Om inzicht te krijgen in de aanwezige natuurwaarden en beperkingen met betrekking tot de beoogde ruimtelijke ingreep in het plangebied, zijn twee sporen gevolgd:

- Ten eerste is in kaart gebracht welk gebiedsgericht beleid uitwerking heeft in het gebied (hoofdstuk 2);
- Ten tweede is nagegaan welke beschermde planten- en diersoorten in het gebied voorkomen of kunnen voorkomen (hoofdstuk 3).

Uit de verzamelde informatie volgt een korte beschrijving van de verwachte effecten van de ruimtelijke ingreep op beschermde soorten en welke mitigerende maatregelen (verzachtende of inpassingsmaatregelen) eventueel nodig zijn om de functionaliteit van het leefgebied van beschermde soorten te garanderen.

2 Gebiedsgericht natuurbeleid

2.1 Inleiding

In het kader van dit onderzoek wordt, naast de aanwezigheid van beschermde soorten, aandacht besteed aan gebieden met een beschermingsstatus. De volgende wet- en regelgeving is daarbij van belang:

- Natuurbeschermingswet, waarin o.a. de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn opgenomen;
- Nota Ruimte, in streekplannen uitgewerkt voor bescherming van de Ecologische Hoofdstructuur (EHS), ganzenfoerageergebied en weidevogelgebied.

De beschermingsregimes hebben tot doel de natuurwaarden in de betreffende gebieden veilig te stellen. In sommige situaties dienen ook ruimtelijke ingrepen buiten de begrenzing van deze gebieden getoetst te worden op mogelijke schadelijke uitstralende effecten. In de onderstaande paragrafen wordt kort ingegaan op de eventuele effecten die de geplande werkzaamheden kunnen hebben op nabijgelegen gebieden met een beschermingsstatus.

2.2 Natuurbeschermingswet

Natura 2000-gebied

De beschermde waarden van een Natura 2000-gebied worden uitgedrukt in de vorm van instandhoudingsdoelstellingen voor habitattypen, vogels en/of andere soorten. Plannen of projecten in, of in de nabijheid van, een Natura 2000-gebied die de kwaliteit van de instandhoudingsdoelstellingen kunnen verslechteren of een storend effect kunnen hebben op soorten, moeten getoetst worden op hun gevolgen voor het gebied.

In de directe nabijheid van het plangebied bevinden zich geen Natura 2000-gebieden. Het dichtstbijzijnde gebied is het Habitatrichtlijn- en Vogelrichtlijngebied 'Drouwenerzand', gelegen op een afstand van ca. 9 kilometer.

Het Drouwenerzand is een actief stuifzandgebied op de flank van de Hondsrug, waarin centraal een actieve stuifzandkern voorkomt. Het Drouwenerzand is ontstaan door overmatige begrazing van schapen en plaggenwinning in de 18e en 19e eeuw. Daarna is een uitgestrekte begroeiing ontstaan met jeneverbesstruwelen die nog steeds aanwezig is in het noordelijke en oostelijke gedeelte. Het stuifzand is in het begin van de 20ste eeuw gedeeltelijk beteugeld door bebossingen met grove den. De begroeiing van het heuvelachtige terrein bestaat in het oostelijke deel naast Jeneverbes uit Struikheide en grote oppervlakten Kraaiheide, vochtige heide en oude eikenbossen.

Gezien de aard van de activiteiten, het ontbreken van een ecologische relatie, de grote afstand en de barrièrewerking door tussenliggend open agrarisch gebied en infrastructuur zijn negatieve effecten op habitattypen en Habitatrichtlijnsoorten van het Natura 2000-gebied niet aan de orde.

Beschermde Natuurmonument

Binnen een straal van 5 kilometer van het plangebied bevinden zich geen Beschermde Natuurmonumenten. De voorgenomen plannen hebben dan ook geen effecten op dergelijke gebieden.

2.3 Nota Ruimte

De Nota Ruimte is één van de structuurschema's waarin de visie van het Rijk over natuur en landelijk gebied is vastgelegd. De nota richt zich op het behoud, herstel en ontwikkeling van wezenlijke natuurlijke kenmerken en waarden. Vanuit deze doelstelling is de Ecologische Hoofdstructuur (EHS) opgesteld en zijn ondermeer ganzenfoerageer- en weidevogelgebied aangewezen.

Volgens de kaart 'Concretisering EHS' uit de Atlas van Drenthe (2008) ligt het plangebied niet binnen de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). Het beekdal van de Hunze is wel onderdeel van de EHS, maar ligt op een afstand van minimaal 800 meter van het plangebied. Dit gebied is aangewezen als bestaande natuur met natuurdoeltypen Dottrebloemgrasland en nat schraalland.

De aard van de plannen en de grote tussenliggende afstand leiden niet tot een negatief effect op het functioneren van de EHS.

Overige natuurwaarden

Uit de ecologische structuurkaart van het POP II (kaart 7) is af te leiden waar in de provincie Drenthe natuurwaarden zoals natuurlijke elementen, overgangsgebieden (gradiënten), wateren en bos- en natuurgebieden gelegen zijn. Het plangebied behoort tot gebied met waarden voor ganzen, zwanen en steltlopers.

Gezien de ligging van het nabijgelegen sportveld een boerderij en wegen is het plangebied suboptimaal foerageergebied voor ganzen en zwanen. In de omgeving zijn voldoende alternatieve foerageergebieden aanwezig die geschikter zijn als foerageergebied (Provinciaal Omgevingsplan, Drenthe 2006). Er is geen invloed op specifieke natuurwaarden buiten de EHS te verwachten.

3 Flora en fauna van het onderzoeksgebied

3.1 Methode

Op 16 maart 2010 is een veldbezoek aan het plangebied gebracht. Tijdens dit bezoek is aandacht besteed aan de beschermde soorten binnen de Flora- en faunawet en vooral aan de juridisch zwaarder beschermde soorten (tabel 2 en 3) en bedreigde (Rode Lijst) soorten. Daarnaast is op basis van de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens (zie hoofdstuk 4 'Geraadpleegde bronnen') en expert judgement, een uitspraak gedaan over mogelijk aanwezige beschermde soorten.

In dit hoofdstuk worden de onderzochte soortgroepen beschreven die in het plangebied en de directe omgeving zijn aangetroffen en te verwachten. De relevante soorten worden in de onderstaande tekst kort toegelicht. Een toelichting op de beschermingsstatus is gegeven in bijlage I.

3.2 Flora

Het plangebied bestaat uit kort gemaaid grasland begroeid met onder andere Engels raaigras, Ridderzuring, Hondsdraf, Kruipende boterbloem en Paarse dovenetel. Delen van het plangebied zijn recent beplant met onder andere Lijsterbes, Wilde liguster, Zomereik, Ruwe berk, Hazelaar, Veldesdoorn en Gelderse roos.

Volgens gegevens van het Natuurloket is het kilometerhok waarin het plangebied is gelegen (X252/Y560) goed onderzocht op flora (Natuurloket, 6 april 2010). Er zijn geen beschermde soorten aanwezig en er is één Rode Lijstsoort bekend uit het kilometerhok. De Atlas van de Drentse Flora (Werkgroep Florakartering Drenthe 1999) vermeldt ook geen beschermde soorten uit het plangebied en omgeving.

Langs de randen van de watergangen zijn algemene oeverplanten en planten van vochtige plaatsen waargenomen als Smeerwortel, Harig wilgenroosje, Witte dovenetel, Perzikkruid, Zilverschoon, Echte valeriaan, Dagkoekoeksbloem, Rietgras en Bijvoet. De in 2006 aangetroffen laag beschermde Gewone vogelmelk (tabel 1) is niet gezien, mogelijk vanwege het zeer vroege tijdstip van inventariseren. De soortensamenstelling is indicatief voor droge tot vochtige, voedselrijke omstandigheden.

Omdat Gewone vogelmelk onder een laag beschermingsregime valt, geldt automatisch vrijstelling van verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is geen ontheffing benodigd.

Gezien de aangetroffen soortensamenstelling en de terreingesteldheid zijn naast Gewone vogelmelk geen beschermde of bedreigde (Rode Lijst) soorten te verwachten.

3.3 Zoogdieren

Vleermuizen

Het is belangrijk om voorafgaand aan ruimtelijke ontwikkelingen duidelijkheid te hebben over het al of niet voorkomen van vleermuizen. Alle in Nederland voorkomende vleermuissoorten zijn opgenomen in de Europese Habitatrichtlijn en zodoende strikt beschermd. In de praktijk houdt deze beschermingsstatus in dat vaste verblijfplaatsen van vleermuizen niet verstoord of vernietigd mogen worden en dat in geval van onvermijdelijke schade ontheffing aangevraagd moet worden bij het ministerie van LNV. Daarnaast kunnen er mitigerende of compenserende eisen gesteld worden aan de uitvoering van de plannen.

Potentiële verblijfplaatsen

Verblijfplaatsen van vleermuizen bevinden zich in donkere ruimten in bomen, huizen, kelders, etc. Gedurende het veldonderzoek is specifiek gelet op dergelijke ruimten. In de bomen in de

rand van het plangebied zijn geen ruimten/holten aangetroffen die in gebruik kunnen zijn als verblijfplaats voor vleermuizen. Bebouwing ontbreekt geheel binnen het plangebied. De aanwezigheid van verblijfplaatsen van vleermuizen kan zodoende worden uitgesloten.

Potentiële vliegroutes

Van veel vleermuissoorten is bekend dat zij gedurende lange tijd gebruik kunnen maken van dezelfde structuren voor de oriëntatie en daarlangs van hun verblijfplaats naar de foerageergebieden trekken. Vanwege dit traditiegetrouwe gedrag van vleermuizen vormen bepaalde lijnvormige structuren (b.v. rijen woningen, watergangen en singels) een belangrijk onderdeel van een vliegroute. Wanneer alternatieve structuren ontbreken zijn dergelijke structuren 'onmisbaar' en zodoende beschermd.

De watergangen ten oosten en noorden van het plangebied kunnen mogelijk als onderdeel van een vliegroute fungeren. Aangezien deze watergangen niet worden aangetast zijn negatieve effecten op vliegroutes niet aan de orde. Wel is het aan te bevelen dat felle verlichting op deze watergangen wordt voorkomen.

Potentieel foerageergebied

Foeragegebied van vleermuizen geniet binnen de Flora- en faunawetgeving geen juridische bescherming, tenzij het onmisbaar is voor het voortbestaan van een populatie. Dit is in deze situatie niet het geval, omdat het plangebied gezien de geringe omvang en de terreingesteldheid niet onmisbaar is.

Het plangebied wordt mogelijk als (beperkt) foerageergebied gebruikt door enkele vleermuissoorten. Het gebied zal ook na de herinrichting haar functie houden als geschikt foerageergebied. Het aanbrengen van beplanting kan bovendien zorgen voor verbeterde foerageermogelijkheden van vleermuizen.

Overige zoogdieren

Juridisch zwaarder beschermde soorten

Het plangebied is gecontroleerd op verblijfplaatsen van middelhoog beschermde zoogdiersoorten als Eekhoorn, Steenmarter en Das.

In het plangebied zijn in het geheel geen aanwijzingen gevonden die duiden op terreingebruik door deze soorten. Verblijfplaatsen van juridisch zwaarder beschermde zoogdiersoorten worden dan ook niet in het plangebied verwacht.

Laag beschermde zoogdieren

Binnen het plangebied is een aantal vaste verblijfplaatsen van laag beschermde zoogdiersoorten aanwezig of te verwachten, namelijk Bosspitsmuis spec., Rosse woelmuis, Egel, Mol, Hermelijn, Bosmuis, Veldmuis en Huisspitsmuis. Overigens geldt voor genoemde laag beschermde soorten in deze situatie automatisch vrijstelling van artikel 75 van de Flora- en faunawet. Het aanvragen van een ontheffing of het nemen van specifieke verplichte maatregelen is voor deze dieren zodoende niet aan de orde.

3.4 Broedvogels

Er is geen volledige broedvogelinventarisatie uitgevoerd. Op basis van het uitgevoerde veldbezoek (buiten het broedseizoen van de meeste soorten) in combinatie met de terreingesteldheid, bekende verspreidingsgegevens en expert judgement is echter wel een goede uitspraak te doen over de te verwachten soorten.

Broedvogels met jaarrond beschermde nestplaatsen

Door recente veranderingen binnen de Flora- en faunawet is er een aangepaste lijst met vogelsoorten waarvan de nesten en hun functionele leefomgeving jaarrond beschermd zijn. Het betreft in functie zijnde nesten van broedvogels als uilen en roofvogels, maar ook de Huismus staat op de aangepaste lijst. Tijdens het veldonderzoek is specifiek gelet op de aanwezigheid van vaste verblijfplaatsen van soorten die genoemd worden in deze nieuwe lijst.

Er zijn geen broedvogels met jaarrond beschermde nesten in het plangebied aangetroffen of te verwachten. Het plangebied is in het geheel ongeschikt als broedbiotoop voor soorten met

een jaarrond beschermde nestplaat. Er worden dan ook geen negatieve effecten verwacht op broedvogels met jaarrond beschermde nesten.

Overige soorten

Gezien de ligging bij wegen en een sportpark heeft het plangebied naar verwachting geen belangrijke functie voor weidevogels. Met uitzondering van de minder kritische Kievit en Scholekster zijn broedende weidevogels dan ook niet te verwachten. Langs de watergangen broeden mogelijk soorten als Meerkoet en Wilde eend.

Het is veelal niet mogelijk ontheffing te verkrijgen voor verbodsbepalingen die gelden voor broedvogels. Er mogen daarom geen activiteiten worden ondernomen op locaties waar nesten of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van de vogels aanwezig zijn. Werkzaamheden die broedbiotopen van vogels verstoren of beschadigen dienen buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels te worden gestart.

De broedperiode verschilt per soort en soms ook per jaar. In het kader van de Flora- en faunawet wordt voor het broedseizoen geen standaardperiode gehanteerd. Van belang is of een broedgeval wordt verstoord, ongeacht de datum. Voor de meeste soorten kan de periode tussen half maart en half juli worden aangehouden als broedseizoen.

Door gefaseerd te werken en de uitvoering op te starten buiten het broedseizoen van de aanwezige vogels, is het veelal mogelijk verstoring of beschadiging van broedbiotopen van vogels te voorkomen. Indien blijkt dat broedende vogels afwezig zijn, is het ook mogelijk om binnen de broedperiode van vogels aan te vangen met de werkzaamheden.

3.5 Amfibieën

In het plangebied zijn tijdens het veldonderzoek geen amfibieën aangetroffen. Mogelijk vormen de watergangen langs de randen van het plangebied voortplantingsgebied voor de laag beschermde, algemeen voorkomende soorten Bastaardkikker, Meerkikker, Bruine kikker en Gewone pad. Ook overwintering van Bastaardkikker, Meerkikker en Bruine kikker die de sliblaag van watergangen als overwinteringsplaats gebruiken, is in de watergangen langs het plangebied te verwachten. Naar verwachting fungeren bovendien de ruigtestroken en jonge aanplant in het plangebied in beperkte mate als overwinteringsgebied voor Bruine kikker en Gewone pad.

Aangezien de werkzaamheden geen betrekking hebben op de langs het plangebied gelegen watergangen zal geen schade optreden aan voortplantingsbiotoop, maar het werk kan wel van invloed zijn op overwinterende dieren. Omdat het hier algemene, laag beschermde soorten (FFW tabel 1) betreft geldt in deze situatie automatisch een vrijstelling geldt van de verbodsartikelen uit de Flora- en faunawet en is het nemen van verplichte vervolgstappen niet aan de orde.

Wel is het wenselijk om rekening te houden met amfibieën, het betreft immers een kwetsbare soortgroep. Effecten op overwinterende amfibieën kunnen - mits de planning van de werkzaamheden dit toelaat - geminimaliseerd worden door de werkzaamheden uit te voeren buiten de overwinteringsperiode van amfibieën die globaal loopt van november t/m maart. De minst schadelijke periode is september-oktober.

3.6 Overige soorten

Uit het veldonderzoek en de terreingesteldheid van het plangebied kan geconcludeerd worden dat geen beschermde of bedreigde vissen, dagvlinders en andere ongewervelden aanwezig of te verwachten zijn.

4 Geraadpleegde bronnen

- Brandhof, P.M. van den & M. Wallink (2006). Quickscan natuurtoets realisatie kleinschalige camping Boerendijk, Gieterveen. Inventarisatie en beoordeling van natuurwaarden in het kader van natuurwet- en regelgeving. Rapport EcoGroen Advies 06209, Zwolle.
- Broekhuizen S., B. Hoekstra, V. van Laar, C. Smeenk & J.B.M. Thissen (1992). Atlas van de Nederlandse zoogdieren. Stichting Uitgeverij KNNV.
- Creemers, R. & J. van Delft (red.) (2009). De amfibieën en reptielen van Nederland. Nederlandse Fauna 9. Nationaal Natuurhistorisch Museum Naturalis, EIS Leiden.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijke ingrepen Flora- en faunawet. Vastgesteld 26 augustus 2009.
- Dienst Regelingen (2009). Aangepaste lijst jaarrond beschermde vogelnesten ontheffing Flora- en faunawet ruimtelijke ingreep. Vastgesteld 26 augustus 2009.
- Heusden W.R.M. van & S.J. Vreugdenhil (2008). Handreiking Flora- en faunawet. Voor werkzaamheden en activiteiten in het kader van bestendig gebruik, bestendig beheer en onderhoud en ruimtelijke inrichting en ontwikkeling. Concept, Versie 1.1. Dienst Landelijk Gebied, Ministerie van LNV.
- Lange E., P. Twisk, A. van Winden en A. Diepenbeek (1994). Zoogdieren van West-Europa. Uitgegeven door de KNNV.
- Limpens H., K. Mostert & W. Bongers (red.) (1997). Atlas van de Nederlandse vleermuizen, Stichting Uitgeverij van de Koninklijke Nederlandse Natuurhistorische Vereniging, Utrecht.
- Ministerie van LNV (2004). Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.
- Ministerie van LNV (2009). Natura 2000-gebieden.(www.synbiosys.alterra.nl/natura2000)
- Natuurloket (www.natuurloket.nl).
- Provincie Drenthe (www.provincie.drenthe.nl).
- RAVON, Reptielen Amfibieën Vissen Onderzoek Nederland (www.ravon.nl).
- Waarneming.nl (website met soortenwaarnemingen in Nederland).
- Werkgroep Florakartering Drenthe (1999). Atlas van de Drentse Flora. Schuyt & Co Uitgevers en Importeurs BV, Haarlem.

BIJLAGE

BIJLAGE I: WETTELIJK KADER

Flora- en faunawet

Inleiding

Sinds 1 april 2002 is de Flora- en faunawet van kracht. Onder de Flora- en faunawet zijn ongeveer 500 soorten in Nederland aangewezen als beschermde dier- of plantensoort. De doelstelling van de wet is de bescherming en het behoud van de gunstige staat van instandhouding van in het wild levende plant- en diersoorten. Het uitgangspunt van de wet is 'nee, tenzij'. Dit betekent dat activiteiten met een schadelijk effect op beschermde soorten in principe verboden zijn.

De Flora- en faunawet kent een groot aantal verbodsbepalingen die samenhangen met ruimtelijke ingrepen, plannen en projecten. Zo is het verboden beschermde inheemse planten te plukken of te beschadigen en geldt voor beschermde dieren een verbod op het doden, verwonden en opzettelijk verontrusten. Ook is het verboden nesten, holen of andere voortplantings- of vaste rust- of verblijfplaatsen van beschermde inheemse dieren te beschadigen of te verstoren of eieren te rapen of te vernielen. De verbodsbepalingen betreffende planten op hun groeiplaats zijn opgenomen in artikel 8. De verbodsbepalingen betreffende dieren in hun natuurlijke leefomgeving zijn vermeld in artikel 9 tot en met 12.

Van het verbod op schadelijke handelingen ('nee') kan onder voorwaarden ('tenzij') worden afgeweken, met een ontheffing of vrijstelling. Het verlenen hiervan is de bevoegdheid van de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) of, in geval van beheer en schadebestrijding, van gedeputeerde staten van de provincies.

Beschermde dier- en plantensoorten

Beschermde inheemse planten- en diersoorten zijn bij algemene maatregel van bestuur aangewezen. Het zijn soorten die van nature in Nederland voorkomen en die in hun voortbestaan worden bedreigd of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd. Ook zijn soorten aangewezen die niet noodzakelijkerwijs in hun voortbestaan worden bedreigd, maar wel bescherming genieten ter voorkoming van overmatige benutting.

De volgende diersoorten zijn beschermd volgens de Flora- en faunawet:

Alle van nature in Nederland voorkomende soorten zoogdieren, met uitzondering van gedomesticeerde dieren en met uitzondering van de zwarte rat, de bruine rat en de huismuis;

Alle van nature op het Europese grondgebied van de Lidstaten van de Europese Unie voorkomende soorten vogels met uitzondering van gedomesticeerde vogels;

Alle van nature in Nederland voorkomende soorten amfibieën en reptielen;

Alle van nature in Nederland voorkomende soorten vissen, met uitzondering van de soorten waarop de Visserijwet 1963 van toepassing is;

Een aantal ongewervelden (o.a. insecten, libellen en kevers) die in hun voortbestaan bedreigd zijn of het gevaar lopen in hun voortbestaan te worden bedreigd.

Wijze van toetsing

Door uitspraken van de Raad van State in het voorjaar van 2009 is de beoordeling aangepast bij ontheffingsaanvragen voor ruimtelijke ingrepen. Sinds 26 augustus van dat jaar werken we daardoor volgens een nieuw stroomschema (zie volgende pagina). Gaat u een ruimtelijke ingreep uitvoeren en zijn beschermde soorten aanwezig, dan zijn er vaak twee opties:

1) Voorkom overtreding van de Flora- en faunawet. Het gaat dan om het behoud van de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort. Het betreft de functies van het leefgebied die ervoor zorgen dat de soort succesvol kan rusten of voortplanten, bijvoorbeeld nesten, migratieroutes en foerageergebied. Als u deze veilig stelt door vooraf mitigerende maatregelen te treffen, heeft u mogelijk geen ontheffing meer nodig. Om zeker te zijn dat uw maatregelen voldoende zijn, kunt u ze vóór laten beoordelen door Dienst Regelingen. Als deze voldoende zijn krijgt u een beschikking met daarin de goedkeuring van uw maatregelen. De goedkeuring krijgt u in de vorm van een afwijzing van uw ontheffingsaanvraag. U heeft namelijk geen ontheffing nodig doordat u met uw maatregelen overtreding van de Flora- en faunawet voorkomt.

2) Kan de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats van de soort niet worden gegarandeerd door mitigerende maatregelen? Dan dient u een reguliere ontheffingsaanvraag in waarbij de onderstaande vragen gesteld worden:

In welke mate wordt de functionaliteit van de voortplantings- en/of vaste rust- en verblijfplaats aangetast?

Is er een bij wet genoemd belang? (behalve bij Tabel 2-soorten)

Is er een andere bevredigende oplossing? (behalve bij Tabel 2-soorten)

Komt de gunstige staat van instandhouding niet in gevaar?

Beoordeling Dienst Regelingen

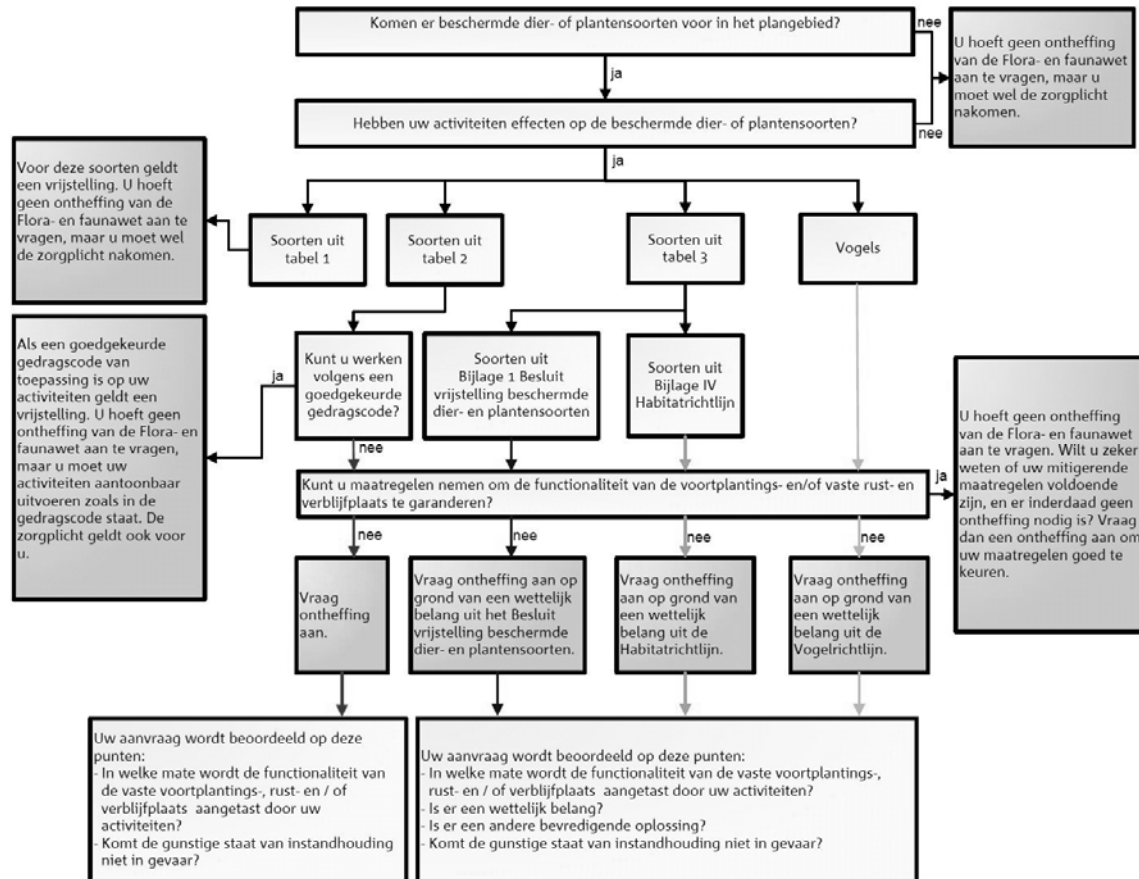
Dienst Regelingen beoordeelt of het bij wet genoemd belang zwaarder weegt dan het overtreden van de verbodsbepaling(en). Voor Tabel 2-soorten gelden minder zware eisen en kan een door het ministerie goedgekeurde gedragscode ook uitkomst bieden. De gedragscode moet wel van toepassing zijn op uw activiteit en u moet kunnen aantonen dat u precies zo werkt als in de gedragscode staat. Voor Bijlage 1-soorten uit Tabel 3 krijgt u alleen ontheffing wanneer sprake is van een bij wet genoemd belang. Bij een ruimtelijke ingreep betreft het meestal één van de onderstaande vier belangen:

Bescherming van flora en fauna (b)

Volksgezondheid of openbare veiligheid (d)

Dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, en voor het milieu
wezenlijke gunstige effecten (e)
Uitvoering van werkzaamheden in het kader van ruimtelijke inrichting of ontwikkeling (j)

Voor vogels en soorten van bijlage IV van de Habitatrichtlijn geldt dat u alleen ontheffing kunt krijgen op grond van een bij wet genoemd belang uit respectievelijk de Vogelrichtlijn en de Habitatrichtlijn. In de praktijk zijn de mogelijkheden voor het verkrijgen van een ontheffing voor die soorten dan ook zeer beperkt, met name voor vogels¹.

Toetsingsschema Flora- en faunawet (Bron: Dienst Regelingen 2009. Aangepaste beoordeling ontheffing ruimtelijk ingrepen Flora- en faunawet).

Rode lijsten

Los van de Flora- en faunawet heeft de Minister van LNV ter uitvoering van de bepalingen in artikelen 1 en 3 van het Verdrag van Bern een aantal Rode Lijsten voor bedreigde en kwetsbare soorten dieren en planten gepubliceerd². Voor soorten van de Rode Lijsten heeft de overheid zich verplicht onderzoek en werkzaamheden te bevorderen die nodig zijn voor bescherming en beheer. Het voorkomen van een soort op de Rode Lijst heeft geen wettelijke beschermingsstatus tot gevolg. Opname op de Rode Lijst zegt alleen iets over de zeldzaamheid en populatieontwikkelingen van de betreffende soorten.

Natuurbeschermingswet 1998

Op 1 oktober 2005 is de gewijzigde Natuurbeschermingswet 1998 in werking getreden. De Natuurbeschermingswet heeft betrekking op Natura 2000 gebieden in Nederland en verankert een deel van de Europese Vogelrichtlijn en Habitatrichtlijn in de nationale wetgeving. Natura 2000 bestaat uit een netwerk van Europese natuurgebieden. Het vormt de basis van het Europese natuurbeleid. Natura 2000 is gericht op de instandhouding en ontwikkeling van soorten en ecosystemen die voor Europa belangrijk zijn.

Nederland regelt aan de hand van een vergunningstelsel de zorgvuldige afweging rond projecten die gevolgen kunnen hebben voor Natura 2000-gebieden. Deze vergunningen worden verleend door de provincies of door de Minister van LNV. Daarnaast stelt Nederland voor al haar Natura 2000-gebieden beheerplannen op waarin de te beschermen waarden, de zogeheten instandhoudingsdoelen, nader worden uitgewerkt in ruimte, tijd en omvang.

In deze samenvatting zijn alleen de meest relevante onderdelen van de wetgeving vereenvoudigd weergegeven. Aan deze tekst kunnen derhalve geen rechten worden ontleend. Voor meer achtergronden en de oorspronkelijke wetsteksten kunt u terecht op www.minlnv.nl 'Onderwerpen Natuur'. U kunt daar ook verleende ontheffingen inzien.

¹ In de Vogelrichtlijn worden alleen de belangen b en d en de veiligheid van het luchtverkeer (belang c) genoemd;

² Besluit van de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit van TRCJZ/2004/5727, houdende vaststelling van rode lijsten flora en fauna.